

JESENÍKY PRO DĚTI

NAUČNÉ STEZKY

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Partner pro váš rozvoj

JESENÍKY PRO DĚTI NAUČNÉ STEZKY

Cesty za krásou a za
poznáním pro malé i velké

Grafická úprava a sazba **PORTA DESIGN s.r.o.**
info@portadesign.cz, www.portadesign.cz.
Ilustrovala **Miroslava Kolářová Šulcová.**

Vydalo **Jeseníky - Sdružení cestovního ruchu**
Kladská 1, 787 01 Šumperk, www.jeseniky-tourism.cz.

Vytvořeno za finanční podpory
ROP Střední Morava, www.rr-strednimorava.cz

Materiál je neprodejný.

NAUČNÁ STEZKA PASÁK

- okruh se nachází nad obcí Branná, 12 km severně od Hanušovic směrem na Jeseník
- na 12,5 km dlouhém okruhu naleznete 14 zastavení
- trasa značena symboly naučné stezky, částečně vede po zelené a žluté turistické stezce
- určena pouze pro pěší turistiku

Naučná stezka začíná v Branné pod železniční stanicí (Bus a Vlak). Odtud vede nejdříve prudším, později pozvolnějším stoupáním po lesní cestě na spoře zalesněný hřeben ke skalnímu masivu Pasák. Tento masiv tvoří 250 m dlouhou, místy až 30 m vysokou, velmi členitou skalní stěnu, složenou z řady velmi bizarních útvarů. Z vrcholků Pasáku je nádherný rozhled po hlavním hřebeni Jeseníků a na Králický Sněžník. Stezka dál vede přes louky směrem k Aloisovu, kolem hájenky Banjaluka (zbytky úzkorozchodné železnice), okolo pohraničního opevnění a nivy říčky Branná zpět do obce Branná.

Největší skalní věž byla svým vzhledem inspirací ke vzniku názvu celé oblasti a je opředena řadou pověstí jako např. O zkamenělém pastýři. Tato pověst vypráví o Dorotce, jejím bratrovi a o Antoniově, který byl komorníkem pána tamního panství. Antonio se zamiloval do Dorotky, chudé dívky z chalupy. Ta ho však nechtěla. Proto se

komorník uchýlil ke lsti. Podplatil Dorotčina bratra, který byl místním pastýřem, aby mu dal klíč od její komůrky. Ten za peníze svou sestru zradil. Za to ho Dorotka proklela a on se proměnil v kámen. Silueta tohoto kamene připomíná pasáka ovcí sledujícího své stádo. Dalšími výraznými útvary jsou masivní skalní hřib Kovadlina, skalní okno nebo věž Plotna s velikým převisem.

Naučná stezka seznamuje návštěvníky s bohatou faunou a flórou této oblasti. Spousta rostlin vznikla po vykácení původních bukových lesů. Mezi nejvzácnější druhy patří vemeník dvoulistý, kruštík širokolistý, pětiprstka žežulník, lilie cibulkonosná a další. Mezi vzácné živočichy z ptačí říše vyskytující se v okolí Pasáku můžeme zařadit ledňáčka říčního, tuhýka obecného, tetřívka obecného, krkavce velkého, výra velkého nebo čapa černého. Je možné spatřit i chřástala polního, který patří mezi celosvětově ohrožené živočichy. Mechem zarostlé haldy a valy vzniklé vysbíráním kamenů rolníky z polí, jsou významným biotopem pro mnoho vzácných plazů (např. zmije obecná), pavouků a jiných bezobratlých živočichů.

Po překrásných výhledech z Aloisova nás stezka zavede k hájence Banjaluka, v jejíž blízkosti se nacházejí zbytky úzkorozchodné železnice, jakých byla po Jeseníkách rozeseta celá řada. Vlaky o rozvoru 700 mm po ní svázely dřevo samospádem a zpět do lesa prázdné soupravy tahaly koně. Roku 1937 však tato železniční trať zanikla.

Ve stejnou dobu, v předvečer 2. světové války, byly v Československém pohraničí dokončovány práce na obranné linii, která po sobě jenom mezi Brannou a Sta-

rým městem zanechala na 100 objektů lehkého opěvnění. Jedno ze zastavení naší naučné stezky je právě u pěchotního bunkru, jehož úkolem bylo hlídat silnici a železnici mezi Brannou a Ostružnou. Závěr stezky je věnován památkám přímo v Branné.

Památky obce Branná

- Zřícenina hradu Kolštejn ze 14. století
- Farní kostel sv. Archanděla Michaela
- Sousoší Piety (1663) a socha sv. Jana Nepomuckého (1733).
- Žerotínský renesanční zámek z 16.-17. stol.
- Fojtství

Naučná stezka Pasák - popis zastavení

I. Situační mapa

II. Historie a význam železnice na Branensku

III. Květena okolí Branné

IV. Přírodní památka Pasák - skalní útvar

V. Charakteristická fauna okolí Branné

VI. Výhledová partie

VII. Antropogenní terénní tvary

VIII. Lesní úzkorozchodné železnice

IX. Vodní plávka dříví

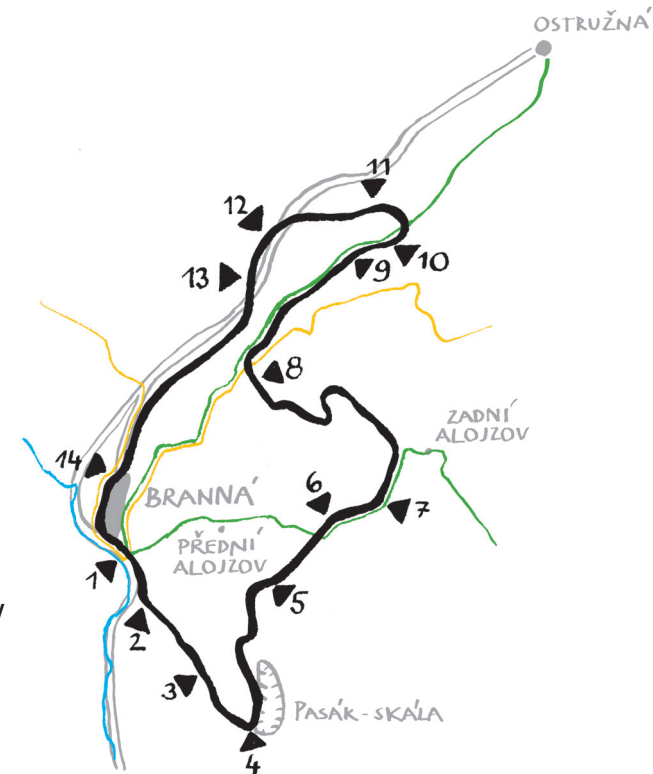
X. Stálé pohraniční opevnění z let 1397-1938

XI. Dynamický vývoj toku říčky Branné

XII. Hornická činnost a průmyslové podnikání na Branensku

XIII. Samostatný pěchotní srub - S 50 „U trati“

XIV. Významné památky obce Branné

Správce stezky

Správa CHKO Jeseníky

Šumperská 93

790 01 Jeseník

tel. 584 402 228

jeseniky@schkocr.cz

www.schkocr.cz/jeseniky

www.jeseniky.ochranaprirody.cz

Relaxace a zábava

V Branné a jejím nejbližším okolí se nachází mnoho hotelů, penzionů a restaurací. Po náročném výletu je také možné navštívit wellness centrum.

Hádanky a úkoly

1. Jak se jmenoval komorník, který se zamiloval do Dorotky?
2. Jak místní lidé nazývají velký kamenný hřib?
3. Jakého celosvětově ohroženého živočicha zde můžeme spatřit?
4. Na jaký pohon jezdily vlaky na úzkorozchodné lesní trati?
5. Vyjmenujte alespoň 3 významné památky obce Branná.

NAUČNÁ STEZKA VINCENZE PRIESSNITZE

- 7 km okruh s 9 informačními panely
- začátek a konec v Lázních Jeseník na konečné MHD – stanice Sanatorium Priessnitz
- stezka je značena modrou kapkou na bílém čtverci
- je určena pouze pro pěší turistiku

Informační panely přibližují významné historické období, které ovlivnilo Jesenícko až do dnešních dnů. Popisují rozvoj přírodního lázeňství a neobyčejný životní příběh Vincenze Priessnitze – zakladatele prvního vodoléčebného ústavu na světě. Nejznámější počín "Vodního doktora", jak byl Vincenz Priessnitz pro své léčitelské umění nazýván, byl jeho vlhký obklad převázaný suchou plenou - tzv. priessnitz.

Vincenz Priessnitz se narodil roku 1799 v osadě Gräfenberk (Muzeum vodoléčby). Při toulkách přírodou pozoroval jak si zvířata léčí svá zranění v chladné vodě studánky. Po několika dnech byla jejich zranění pryč. Snad právě toto ovlivnilo Vincenzův osud. Sám Priessnitz málem zemřel, když upadl pod rozjetý vůz tažený koňmi. Lékař mu prorokoval buď invaliditu nebo smrt. Houževnatý mladík se však odmítl vzdát - sám si napravil zlomená žebra a doléčil se studenými mokřými zábaly. Toto vítězství postupně změnilo jeho život. Priessnitzovo zázračné uzdravení nezůstalo utajeno. Věhlas výjimečného léčitele rostl a přeskočil i vrcholky hor. Roku 1831 za-

chvátila Evropu epidemie cholery. Prudce nakažlivá nemoc zabila tisíce lidí. Priessnitzovi se podařilo vyléčit všech svých 21 pacientů, o čemž se ostatním doktorům ani nesnilo. Priessnitz postavil dobové vědecké postupy na hlavu. Do života pacientů zavedl pevný řád - časně vstávání, koupele, zábaly, pravidelné jídlo, řezání dřeva, odklizení sněhu, dlouhé procházky a především pití pramenité vody (až 10 litrů denně). Mezi hosty patřili i slavné osobnosti jako ruský dramatik N. V. Gogol nebo samotný baron Rothschild. Ten dokonce musel lázně opustit po opakovaném porušení večerky. V roce 1847 začal mít Vincenz Priessnitz vážné zdravotní potíže a roku 1851 zemřel. Po jeho smrti vedlo lázně mnoho lidí a lázním se dařilo až do druhé světové války. Po 40 letech komunismu nastal zvrát k lepšímu až s revolucí v roce 1989.

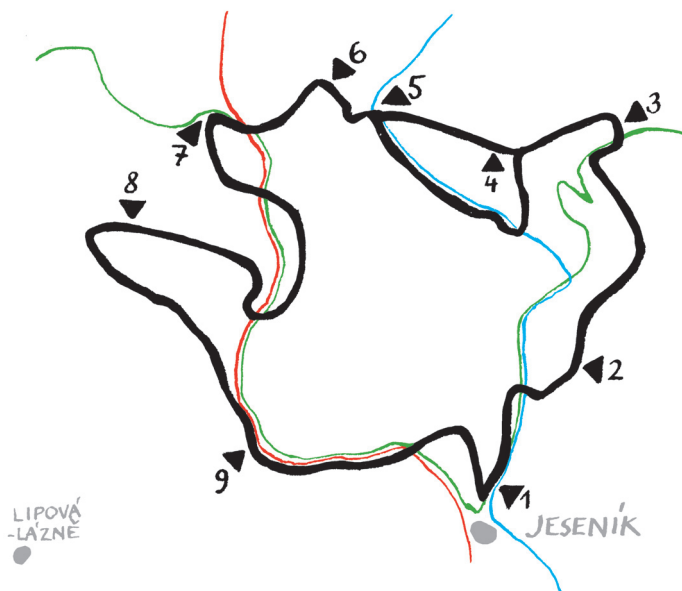
Na trase stezky je řada pramenů a drobných památek, které návštěvníka seznámí s jejich historií a odhalí taje počátku místního lázeňství. První vodoléčebný ústav na světě, založil v roce 1822 Vincenz Priessnitz. V okolí stezky je přes 100 pramenů přibližujících jeho odkaz (např. Pražský pramen, Adéla, Flóra, Adolf a další.) Nejvíce zdobeným pramenem na stezce je Rumunský pramen, který byl postaven na náklady Rumunského krále Karla I., který se zde léčil. Voda z Jitřního pramene má své blahodárné účinky údajně díky svému lehce radioaktivnímu charakteru.

Naučná stezka Vincenze Priessnitze - popis zastavení

- I. zastavení – Úvodní zastavení
- II. zastavení – Pražský pramen
- III. zastavení – Adéla, Flóra a Adolf
- IV. zastavení – Bezručův pramen (dříve Pruský)
- V. zastavení – Rumunský pramen
- VI. zastavení – Prameny Smrkový a Vilémův
- VII. zastavení - Jitřní pramen
- VIII. zastavení - Polský pramen
- IX. Zastavení – Rozcestí U mnicha

STEZKU VINCENZE PRIESSNITZE vybudovalo HNUTÍ BRONTOSAURUS JESENÍKY za finanční pomoci sponzorů a mediální podpory Jesenického týdeníku v rámci dlouhodobého programu CESTA KE KOŘENŮM.

Relaxace a zábava

Ve městě Jeseník a v jeho blízkém okolí se nachází mnoho lázeňských domů, hotelů a penzionů, ve kterých je možné podstoupit řadu léčebných procedur.

Můžete také navštívit blízký adrenalin park, kde je spousta zajímavých atrakcí včetně paintballu nebo motokár.

Hádkanky a úkoly

1. Jaká příhoda přivedla VP na léčení pomocí chladné vody?
2. Vyjmenuj činnosti, které byly základem léčebných postupů v Priessnitzových lázních.
3. V jakém roce založil VP 1. vodoléčebný ústav na světě?
4. Kolik pramenů se přibližně nachází v okolí stezky?
5. Který významný boháč se přijel do lázní léčit a musel odjet předčasně, jelikož opakovaně porušil pravidla?

LESNÍ EKOSTEZKA ŠVAGROV

- začátek a konec stezky je u Turistické základny Švagrov pod masivem Mravenečníku, 2 km severně od obce Vernířovice
- možnost využít služeb průvodce (min. 8 osob)
- na 4,5 km dlouhém okruhu naleznete 12 tématických zastavení
- v současnosti je z 12 informačních tabulí plně dokončených 7

Okruh pěkně upravené stezky vede proti proudu Studeného potoka a dále po vrstevnici v údolí pod Dlouhými stráněmi, Vřesníkem a Homolí zpět do Švagrůva. Smyslem stezky je seznámit malé i velké turisty s nejvýznamnějšími zástupci rostlinné a živočišné říše a s krajinnými prvky CHKO Jeseníky. Ochrana oblasti byla vyhlášena roku 1969 především kvůli péči o vzácné druhy rostlin a živočichů, ale také horské lesy a rašeliniště. Každému se jistě na chvíli zatají dech při pohledu na hbitého rysa ostrovida, největší kočkovitou šelmu v Evropě, na skalnatých stráních lze spatřit mrštného kamzíka horského a na lesních mýtinách můžete narazit na pasoucí se jeleny. Mezi menší živočichy patří vzácný brouk střevlík hrboletý nebo obávaná zmiže obecná. Svět rostlin je v Jeseníkách také bohatý na vzácné druhy, příkladem jmenujme ohroženou lilii

zlatohlavou, bíle kvetoucí orchidej vemeník dvoulistý, jedovatou kýchavici bílou nebo oměj šalamounek.

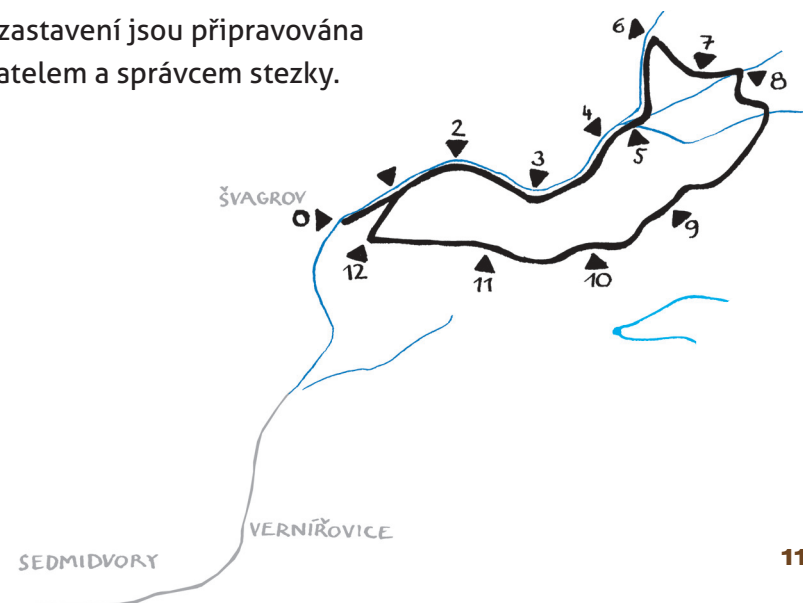

Zbude-li vám ještě trocha sil, běžte se určitě podívat do nedalekých Vernířovic, kdysi hornické vesničky romanticky usazené na úpatí hor. Stopy po těžbě velmi kvalitní rudy naleznete v okolí ještě dnes. Vernířovice se zapsaly do našich dějin smutnou událostí, a to když byla místní žebračka Marina Schuchová přistižena v sobotínském kostele, která si při přijímání vyjmula z úst hostii a jala se jí odnést porodní bábě, aby její kráva lépe dojila, čímž spustila nechvalně proslulý hon na čarodějnice, který sužoval celé Šumperko po mnoho let.

Lesní ekostezka Švagrov - popis zastavení

- I. Seník
- II. U potoka
- III. Tajemná štola
- IV. Ekohrátky
- V. Chráněné území
- VI. Lesní zastavení
- VII. Pod Vřesníkem

Zbýlá zastavení jsou připravována zřizovatelem a správcem stezky.

Zřizovatel

Středisko ekologické výchovy při DDM Vila Doris Šumperk
tel. 583 214 212, sai@doris.cz

Správce stezky

Středisko ekologické výchovy při DDM VILA DORIS v Šumperku

Relaxace a zábava

V blízkosti Loučné nad Desnou je možné si zahrát oblíbený Paintball. Poblíž je rybářská restaurace vhodná i pro větší skupiny.

Půjčení si terénních čtyřkolek na výlety po okolí Vernířovic u Velkých Losin je oblíbenou činností řady návštěvníků. Velké Losiny jsou také vyhlášeným lázeňským střediskem.

Otázky a úkoly

1. Jak se nazývá chráněná krajinná oblast, ve které se Lesní ekostezka Švagrov nachází?
2. Jaké lesní tvory můžete spatřit v okolí Lesní ekostezky Švagrov?
3. Jaké vzácné rostlinné druhy se nacházejí v lesích a na loukách v okolí lesní ekostezky?
4. Co se dříve těžilo ve Vernířovicích?
5. Jaké mystické postavy údajně žily v této oblasti?

